

Nemzetközi szeminárium a történelemoktatásról az európai integráció függvényében

A Most-Híd párt európai parlamenti képviselője, Nagy József pályázatot hirdetett olyan egyetemi hallgatóknak, kutatóknak, oktatóknak vagy kulturális területen tevékenykedő embereknek, pedagógusoknak, akik szakmailag érdeklődnek az európai integráció iránt. A szeminárium elsődlegesen a szlovákiai magyar történelemtanárokat találta meg címzetteként, hiszen a magas szintű tanácskozás kiemelt témája volt az EU-ban sorakozó különböző szemléletek a történelem tárgy oktatásában. A sikeres pályázók 2014. december 7–10. között részt vehettek egy brüsszeli utazáson, melynek keretében sor került egy nemzetközi szakmai szemináriumra *Merre tovább európai integráció?* címmel. A szakmai meghallgatást Nagy József, a fent említett párt első EP-képviselője szervezte az Európai Parlamentben. A szemináriumon az európai csúcspolitikai képviselői, valamint a téma szakértői szólaltak fel, alkalmat nyitva a nyertes pályázók, meghívottak számára a vitára, eszmecserére. A tanácskozás a következő sürgető, elhalaszthatatlan kérdések körül tematizálódott: *Összebékíthetők-e a különböző európai történelem-értelmezések? Szükség van-e erőszakra ahhoz, hogy egy megbékélési folyamat sikeres legyen? Mi a német-francia megbékélés történelmi hozadéka? Van-e igény Európában az együttműködés politikájára?*

A történelem tanításának legfőbb célját az önálló, sémáktól sem mentes gondolkodás kialakításának elősegítésében látom. A történelem oktatása megkívánja, hogy azt szakképzett pedagógus végezze. Mivel a történelem emberközpontú tudomány és humán tárgy, a tanár szerepe, egész személyisége felértékelődik. A megbeszélésen részt vett történelemtanárok ezekkel a kívánalmakkal napirenden találkoznak munkájuk során. Feladatunkat nehezíti viszont, hogy a történelem a képzeletbeli rangsorban, egybehangzó vélemények alapján is hátrébb helyezkedik el a tantárgyak hierarchiájában. Az ismeretek átadásában az előírt tankönyveknek kellene segítséget nyújtaniuk. A diákok a megszerzett ismeretek révén alakítják ki saját képüket az emberiség,

illetve nemzetük fejlődéséről. További kívánalma a folyamatnak, hogy a diákok legyenek aktív résztvevői az összefüggések feltárásának, mert csak így juthatnak el azoknak a készségeknek és képességeknek a birtokába, melyek lehetővé teszik az önálló megismerést. A konferencia ezekre a problémákra is rávilágított. Victor Hugo már 1849-ben „Európai Egyesült Államokról” beszélt. Az I., majd a II. világháború nyomán, Európa világszerepének elvesztése láttán kezdték felismerni Európa politikusai, hogy az ellenségeskedéseket a politikai és gazdasági egyesülés, az európai integráció útján lehetne és kellene elkerülni. Sokan ráeszméltek, hogy a bipoláris világban Európának egyesülnie kellene, hogy visszanyerhesse erejét és újra megtalálja szerepét.

A szemináriumon Nagy József volt a nyitó szó, aki kiemelte, hogy az Unióban 70 milliós kisebbség él. Két kulcsfontosságú szókapcsolatot említett: az identitáshoz való jog védelmét és a diszkrimináció elleni küzdelmet. Manzinger Krisztián, Magyarország uniós biztosa a kisebbségeket említette példaként mint az európai megbékélés eszközeit. Példaként hozta fel a 2013-ban kezdeményezett szerb–magyar békeképzési folyamatot és a magyar-román szándékot az 1849-i aradi események újraértelmezésére. Sandra Kalniete előadásában a kommunizmus romantikusságát idézte meg, rávilágítva a múlt sötét árnyékaira. Feltette a kérdést, hogy a „vasfüggönytől” keletre vajon valóban ismerte-e meg a nép a történelmi folyamatokat. Ezek a nemzetek csak 1989-től tudtak részt venni a megbékélési folyamatokban. Előadásának sugallata volt, hogy az oktatás területén sok tennivaló van, többek között az is, hogy az emberiség ellen elkövetett bűnöket meg kell ismertetni a polgárokkal. Magát a megbékélést pedig politikai szinten kell megvalósítani. Bukovszky László rögtön kérdést indítványozott mondani-valójában: vajon összeegyeztethetők-e a különböző történelmi emlékezesek? Véleménye szerint a közép-európai szemlélet nehezebb, halmozottan terheltebb a múlt valós sérelmeitől, hiszen másként élte meg a térség az átalakulást.

Ezekre csupán nemzeti szintű látszatmegoldásokkal válaszoltak. Joke van der Leeuw-Roord, az Európai Történelemtanárok Szövetségének holland elnökhelyettese (EUROCLIO) bemutatta a fiatalok körében egyre népszerűbb internetes alapú Historiana oldalt (historiana.eu), mely lehetőséget ad a másik szemüvegén keresztül is megnézni a történelmi eseményeket. Megemlítette, hogy míg Magyarország aktív, addig Szlovákia passzív hozzáállást tanúsít a társaságban. Igényként fogalmazta meg egy egységes, európai történelemkönyv megírását. Ide kívánkozik Szabolcs Ottó történész gondolata: „A tankönyvek ugyanúgy lehetnek az egymás elleni gyűlölködésre, mint a népek közötti egyetértésre, lojalításra nevelés eszközei. Különösen vonatkozik ez a történelemtankönyvekre...” Sean Kelly, ír néppárti politikus felszólalásában hangsúlyozta, hogy ha nem lenne az Unió segítsége, nem lenne Írországban nyugalom. Surján László, az Európai Parlament volt alelnöke, a Charta XXI mozgalom alapítója Oscar Wilde gondolatával indította előadását: „Az a térkép, amelyen nincs rajta Utópia, számomra elfogadhatatlan”. A politikus a megbékélést tekintette a jövő fő irányvonalának. A rendezvényen többször is elhangzott, hogy az Unió teljesítette a feladatát, ezért új célokat kell keresnie. Ezért erősödnek fel az euroscepticisták hangjai ebben a témában. A brüsszeli úton részt vett, közel 70 szlovákiai magyar pedagógus, kutató, történelemtanár a szakmai részvételt még egy városnézéssel tette teljessé, ahol többek között a Főteret, a Manneken Pis-t, a Place Grand Sablon-t, az Atomiumot, a Parlamentariumot, a Mini Europe-t tekintették meg, megismerkedve a két nyelvű (flamand és vallon) várossal. A tanulmányutat egy nürnbergi városnézés zárta.

Úgy gondolom, hogy a nemzetközi szeminárium teljesítette céljait, hiszen sikerült rávilágítania a főbb témakörökre a történelemoktatásban szlovákiai magyar viszonylatban is. A tantárgy oktatásában helyes nemzeti önismeretre, a különbségek, szemléletek áthidalására, egy egységes európai képre kellene törekednünk. A történészek évek óta tartó harcias erőfeszítése a nemzeti sztereotípiák kiküszöbölésére csak nagyon nehezen akar beérni, pedig szükség lenne a közös múlt multiperspektív feldolgozására. Ez lenne a feladatunk nekünk, történelemtanároknak, amely korántsem tűnik sétagaloppnak.